

ЧИННИКИ ЗАЛУЧЕНОСТІ ГРОМАДИ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМЕЙ

FACTORS OF COMMUNITY INVOLVEMENT IN SOCIAL SUPPORT OF FAMILIES

Мета статті полягає у проведенні деталізованого науково-практичного обґрунтування чинників залученості громади до соціальної підтримки сімей. У дослідженні було використано загальнонаукові, емпірико-теоретичні методи та системно-структурний аналіз. Використання опитування дало можливість розмежувати чинники залученості громади до соціальної підтримки сімей. Обґрунтовано необхідність залученості та розробки стратегії діяльності громад до соціальної підтримки сімей. Виокремлено проблеми залученості громади до соціальної підтримки. Новизна отриманих у статті результатів зумовлена вирішенням важливого наукового завдання, яке полягає у розробці теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо чинників залучення громади до соціального супроводу сімей. Встановлено, що територіальна громада – це самоорганізація громадян за місцем проживання в частині населеного пункту для самостійного та під власну відповідальність реалізації власних ініціатив з питань місцевого значення. Встановлено, що серед факторів, які впливають на стан залученості територіальної громади до соціального супроводу сімей, найбільш визначальним вважаємо інноваційність їх середовища. У статті розвивається дослідження основних факторів залучення громади до соціальної підтримки сімей у національному вимірі. Отримані результати можуть бути спрямовані на вдосконалення новітніх підходів до вирішення проблеми залучення громади до соціальної підтримки сімей як каталізаторів демократичних процесів у суспільстві. Визначено причини обмеження фінансування соціально значущих соціальних проектів, що зумовлює необхідність пошуку альтернативних джерел фінансування відповідно до потреб та можливостей ОТГ, належного представлення власних проектів та розробки програми заходів щодо їх реалізації у сфері соціальної підтримки.

Ключові слова: громада, соціальна підтримка, сім'я, чинники залученості.

The purpose of the article is to conduct a detailed scientific and practical justification of the factors of community involvement in social support of families. The study used general scientific (generalization, comparison, induction and deduction) and empirical-theoretical methods (analysis, synthesis) and system-structural analysis. The use of the survey made it possible to differentiate the factors of community involvement in social support of families. The necessity of involvement and development of strategy of community activity in social support of families is substantiated. The problems of community involvement in social support are highlighted. The novelty of the obtained results in the article is due to the solution of an important scientific task, which is to develop theoretical provisions and practical recommendations on the factors of community involvement in social support of families. It is established that the territorial community means the self-organization of citizens at their place of residence in part of the settlement for independent and under their own responsibility to implement their own initiatives on local issues. It is established that among the factors influencing the state of involvement of the territorial community in the social support of families, we consider the most decisive factor is the innovativeness of their environment. The article further develops the study on the main factors of community involvement in social support of families in the national dimension. The results can be aimed at improving the latest approaches to address the problem of community involvement in social support of families as catalysts for democratic processes in society. The reasons for limiting the funding of socially significant social projects are identified, which necessitates finding alternative sources of financial resources in accordance with the needs and capabilities of OTG, proper presentation of own projects and development of a program of measures for their implementation in social support.

Key words: community, social support, family, factors of involvement.

УДК 364.78
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2022.40.3>

Борисова А. В.
аспірантка IV року навчання
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми. Серед актуальних завдань, що стоять на сьогодні перед країною і суспільством, пріоритетним напрямком є захист прав та свобод громадянина. Перспективи успішного розв'язання більшості проблем та викликів щодо соціальної підтримки сімей пов'язані зі здатністю влади до налагодження співпраці з громадськістю. Визначення участі громадськості у процесах прийняття рішень державної влади з питань реформування соціальної підтримки сімей являється важливим актуальним завданням, особливо в умовах зростаючої ролі та ініціатив представників громадянського суспільства. При цьому завданням органів влади являється

сформулювати і запропонувати ясне бачення цілей, стратегій і завдань реформування ринку соціальних послуг, отримати підтримку зацікавлених груп та встановити згоду між цими зацікавленими громадськими організаціями.

Аналізуючи світовий досвід, який демонструє, що найбільш ефективною є наступна соціальна система, в якій гармонійно та вдало реалізуються інструменти державного регулювання шляхом залучення громадських організацій до участі в прийнятті рішень у даній сфері, які в результаті забезпечуватимуть належну та повноцінну діяльність закладів, які сприятимуть наданню відповідних соціальних послуг. Таким чином, деталізоване дослі-

дження чинників залученості громади до соціальної підтримки сімей набуває особливого змісту і актуальності.

Тематику чинників залученості громади до соціальної підтримки сімей досліджує незначна кількість науковців. Зокрема, наукові праці Г. І. Слосанської, І. Бернацької, І. М. Архипенка, І. Сидора, К. О. Ковязіна, М. Бриля, О. Бруха, О. В. Батанова, О. Врублевського, О. Данчева, Р. Хірівського, Т. Скобляка, Х. Мітюшкіна, присвячені аналізу нормативно-правовому регулюванню питань забезпечення соціальної підтримки сімей, шляхом залученості громади.

Мета статті – провести деталізоване науково-практичне обґрунтування чинників залученості громади до соціальної підтримки сімей. Для досягнення мети визначено наступні завдання: визначити сутність та описати особливості діяльності територіальних громад; провести опитування сімей для встановлення стану залученості громади до соціальної підтримки сімей. При проведенні дослідження були використані загальнонаукові й спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, системно-структурний аналіз, опитування.

Виклад основного матеріалу та результатів дослідження. Участь громади у процесах місцевого самоврядування являється обов'язковою умовою для цивілізованого демократичного розвитку будь-якої держави. Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1] та «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [2] визначає широкий спектр форм участі населення у здійсненні місцевого самоврядування (далі – МСУ), де серед них особливе місце займає добровільне об'єднання територіальних громад (далі – ОТГ). Відповідно до Закону, ОТГ визначається, як самоорганізація громадян за місцем їх проживання на частині території поселення для самостійного й під своєю відповідальністю здійснення власних ініціатив з питань місцевого значення. Самостійно організуючись в ОТГ і взаємодіючи зі структурами і організаціями різних форм власності, населення здатне позиціонувати себе як джерело і носій влади на локальній внутрішній території [3, с. 250–251].

Головна роль ОТГ полягає у асекурації інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на встановленій території на сучасному етапі та визначається ключовою. Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації, концептуальні засади якої були схвалені 2014 року, а практична імплементація відбулася з 2015 року, виявилась серед найрезультативніших і найпомітніших із проголошених стратегічних реформ Урядом країни. Реформу децентралізації скеровано на створення сучасної системи місцевого самоврядування

в Україні на основі європейських цінностей розвитку місцевої демократії, наділення територіальних громад повноваженнями та ресурсами, що забезпечать місцевий економічний розвиток та надання населенню високоякісних і доступних публічних послуг [4].

Серед чинників, що впливають на стан залученості територіальної громади до соціальної підтримки сімей, найбільш визначальним вважаємо чинник інновативності їх середовища. Оскільки розвиток територіальних громад загалом неможливий без наявності кондицій інноваційного зростання і мотивації суб'єктів для активізації своїх інноваційних здібностей. У свою чергу, активізація інноваційних здібностей реалізується у відповідному середовищі, якому характерні наявність ресурсного потенціалу, рівень розвитку інфраструктури, результативність господарської діяльності та рівень життя населення. Інновативність середовища територіальних громад, на наш погляд, включає наступні елементи, які відображені на рис. 1.

Батанов О. В. у своїй роботі «Територіальна громада – основа місцевого самоврядування» (2001) зазначає, що вирішальну роль при мотивації жителів до об'єднання (формального чи неформального) відіграє стан розуміння тих можливостей, які надає їм самоорганізація. Проаналізувавши процеси об'єднання жителів виокремлюємо наступні головні чинники залученості: економічну зацікавленість та можливість здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю; підвищення якості послуг; соціальну захищеність. Саме дану модель ми застосували у дослідженні чинники залученості громади, які сприяють процесу підтримки сім'ї [7].

Для досягнення мети дослідження було проведено глибинні інтерв'ю з 52-ма представниками 10 громад, з яких 12 осіб є працівниками органів місцевого самоврядування, 15 – громадські активісти та представники громадських організацій, 25 – жителі міських та селищних громад Київської та Сумської областей, де кількість населення складає в середньому 5000 осіб.

Опитування складається з 4 блоків запитань, перші 3 («Соціальна захищеність», «Економічна зацікавленість», «Підвищення якості послуг») визначають ключові компоненти соціальної мотивації за Батановим, а четвертий блок («Соціальні очікування від сім'ї») – уявлення про соціально-успішну сім'ю за моделлю Сканзони (1971) [7; 8], яка відображена на рис. 2.

На основі отриманих результатів опитування, систематизуємо відповіді респондентів за відповідним блоком запитань. У блоці «Соціальна захищеність» містилося 9 питань, котрі стосувалися процедури одержання сім'ями допомоги від громади.

Рис. 1. Елементи інновативності середовища територіальних громад

Джерело: сформовано на основі [5, с. 102; 6]

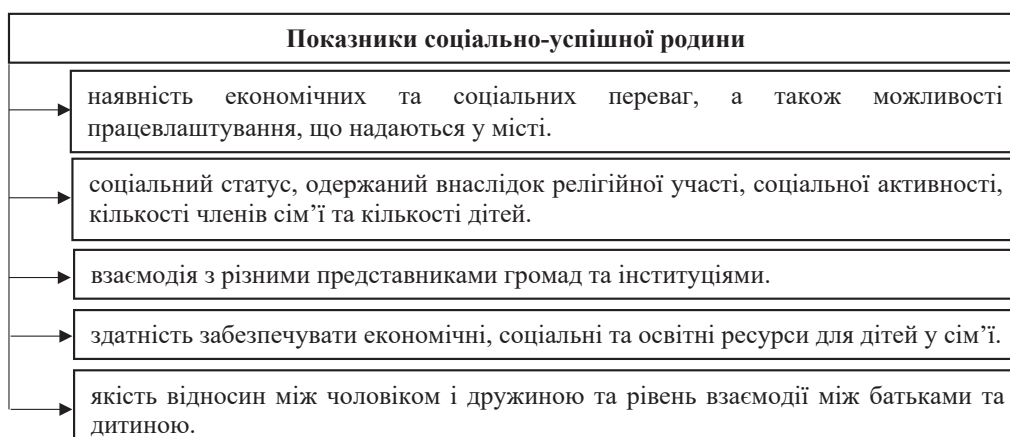

Рис. 2. Показники соціально-успішної родини

Джерело: сформовано на основі [8]

Однією з важливих задач дослідження було розмежування допомоги, яку сім'ї одержували чи очікували одержати від влади та громади. Відповідно до результатів дослідження, 91 % опитаних зіштовхувались з ситуаціями, коли їм була потрібна допомога громади/влади (див. рис. 3).

Серед опитуваних основна кількість звернень була з приводу питань оформлення соціальної допомоги та реєстрації прав на майно (див. рис. 4).

На запитання «Як Ви одержували послуги від громади? До кого звертались і які саме послуги одержували?» в основному респонденти зазначали, що місцем, куди звертались

за одержанням публічних та соціальних послуг, були центри надання соціальних послуг. Значна кількість учасників дослідження одержували адміністративні послуги (виплати, пільги).

На запитання «Як Ви дізнаєтесь про послуги та програми підтримки сімей у Вашій громаді?», респонденти зазначили, що отримували інформацію з листів та розпоряджень міністерств/органів місцевого самоврядування. Достатньо популярним інструментом одержання інформації являються офіційні сайти органів влади. В ході досліджень учасники стверджували, що вони намагались користуватися офіційними сайтами, але у зв'язку

Рис. 3. Відсоток респондентів, що звертались до громади з питань отримання допомоги

Джерело: сформовано автором на основі опитування

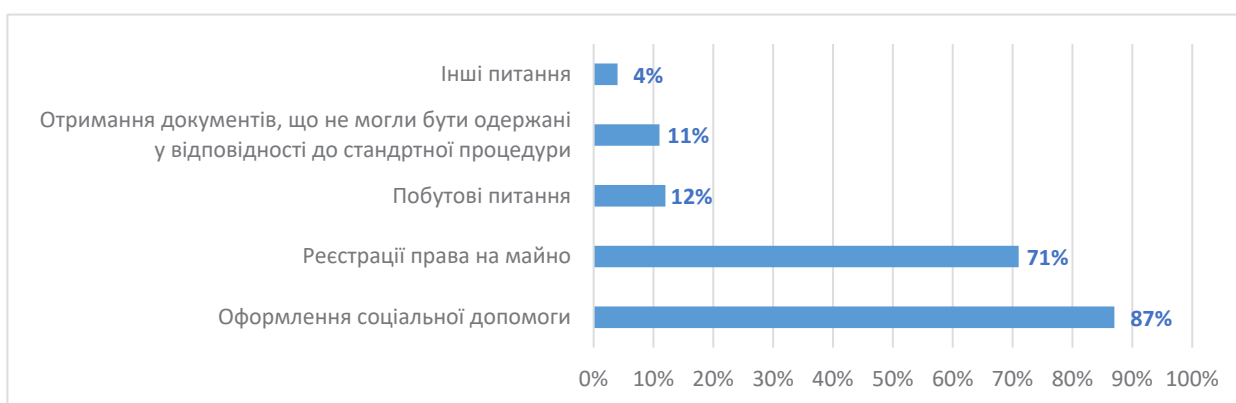

Рис. 4. Види питань, з приводу яких учасники опитування звертались до громади

Джерело: сформовано автором на основі опитування

з низьким рівнем наповнюваності вони застосували телефонний довідник, де брали контакти тих установ та служб, які, на їхню думку, могли задовольнити їх потреби та надати необхідну підтримку.

Найбільший рівень довіри серед учасників дослідження має таке джерело інформації як соціальні мережі (приватні сторінки активістів, сторінки громадських організацій, офіційні сторінки представників органів влади). В соціальних мережах люди дотичні до певних спільнот зі схожими поглядами, проблемами, тому довіряючи досвіду інших, дізнаються про можливість підтримки з цього джерела.

Відповіді на запитання «Яким сім'ям, на Вашу думку, потрібна допомога та підтримка громади/держави?» показали, що наразі значущості набуває потреба у наданні соціальних послуг молодим сім'ям на етапі їх становлення, оскільки матеріальна сторона питання є ключовим фактором створення та розширення сімей для людей молодого віку.

Наступними за своїм значенням категорією осіб, що потребують допомоги, являються особи, що потерпають від насилля в сім'ї,

а також ті, що мають проблеми у одержанні належного медичного обслуговування. На основі досліджень встановлено, що насильство властиве всім соціальним групам і не залежить від економічного становища родини.

Досить цінними виявилися висновки, одержані в результаті обробки відповідей на запитання «Чому, на Вашу думку, сім'я потребує допомоги та підтримки? Що заважає їм подолати кризу чи складну життєву обставину?».

Однією з першочергових завдань діяльності соціальних працівників/фахівців із соціальної роботи є включення в соціум сімей, що потребують допомоги, формування кондицій для збереження сім'ї, в тому числі для дитини. Оскільки гармонійний розвиток дитини не можливий поза сім'єю, батьки мають уміти формувати сприятливе сімейне середовище.

Сім'ї, з якими проводиться робота стосовно можливості надання підтримки, повинні чітко усвідомити, що в разі невиконання встановлених умов співжиття допомога не буде надана. Разом з тим, такі сім'ї повинні відчувати, що в разі досягнення домовленості, соціальний працівник у боротьбі з життєвими обстави-

нами знаходиться на стороні сім'ї, яка не залишиться на одинці з проблемами, які обов'язково будуть у майбутньому.

Важливими для розуміння існуючої проблеми є відповіді респондентів на запитання «Як, на Вашу думку, на Вас впливає факт «сусідства» з сім'єю, яке не може впоратись з кризою чи складними життєвими обставинами?». Всі ці зміни у поведінці та повсякденному житті людей викликають в оточуючих різноманітні, часто суперечливі, почуття: з одного боку такі, як співчуття, жаль, бажання допомогти, а з іншого – побоювання за власну безпеку та спокій, відчуття провини за те, що не можеш допомогти людині по сусідству, а, відповідно, агресія, страх, звинувачення у його бідах його ж самого, а також найпоширенішим типом поведінки серед мешканців громади до сімей є байдуже ставлення і не втручання.

Одним з найбільш важливим з точки зору мети даного дослідження є аналіз відповідей на запитання «Як Ви можете допомогти чи підтримати такі сім'ї?». Важливо наголосити, що у випадках, коли члени сімей у скрутних життєвих обставинах бачать, що люди навколо них справляються із аналогічними ситуаціями спокійно і впевнено, вони тим самим отримують найкращу допомогу в якості прикладу ефективною поведінки. Опитування показало, що члени громади усвідомлюють, що кожен, хто з тієї чи іншої причини є поряд з такими сім'ями, можуть надати неабияку допомогу, просто ставши друзями для нових членів громади, залучивши такі сім'ї до спільних заходів, надавши психологічну підтримку.

Респонденти дослідження на запитання схотілись у тому, що для високого рівня надання підтримки зі сторони громади важливим є:

1. Доступність послуг, щоб у випадку, коли клієнту потрібно пройти відповідну процедуру для одержання послуги, було сформовано кондції для комфортного процесу взаємодії та враховувати особливості кожного клієнта.

2. Відповідність змісту, який закладають в поняття «підтримка» в громаді, реальним потребам сімей у підтримці. Мова йде про оцінку потреб та формування системи соціального захисту та підтримки, яка базується на актуальному стані потреб. Для цього важливо враховувати кількісну та якісну складову потреб сімей, які вимушені були переїхати до нової громади.

Таким чином, очікуваним результатом відповіді на дане питання є відповідність запиту і можливостей громади для його задоволення. Показовими були відповіді на запитання «Що має зробити громада, щоб створити Вам умови для допомоги і підтримки сім'ям?». Респонденти вбачають суттєву проблему у нормативному та фактичному виокремленні осіб особливих категорій, в процесі цього відбу-

вається помітна для таких категорії громадян штучна ізоляція. З точки зору учасників опитування, у випадку, коли громада не справляється зі своїми обов'язками з надання підтримки, влада перекладає відповідальність за відсутність вирішення проблем на самих членів цих сімей, чим формує стереотипне уявлення щодо них та сприяє дискримінації та агресії з боку інших членів суспільства. Респонденти вважають за доцільне не виділяти такі сім'ї в окремі категорії, цим самим приборати бар'єри, не створювати штучну інвалідизацію, що полегшить психологічне становище таких сімей та зменшить бар'єри для інших членів суспільства у наданні допомоги.

Важливим блоком запитань даного дослідження являється «Економічна зацікавленість», адже економічні фактори є одними з найбільш важливими факторами поведінки. При аналізі відповідей респондентів на запитання «Чи знаєте Ви, як формується бюджет громади? Яка Ваша участь у формуванні бюджету?» виявилось, що 37 учасників опитування з 52 не знають, як формується бюджет. У відповіді на запитання «Чи знаєте Ви як витрачаються бюджетні кошти Вашої громади? Якщо так, то з яких джерел дізнаєтесь про це?» найчастіше учасники вказували як джерела витрат інфраструктуру, медицину та освіту, тобто ті послуги, витрати на які є для них візуально видимими та відчутними. Опитування показало, що майже ніхто не відслідковує суму коштів від загального бюджету громади, який витрачається на різні статті бюджету, в тому числі і на сферу соціального захисту.

В процесі відповіді на запитання «На Вашу думку, чи впливає економічний рівень розвитку громади на рівень Вашого життя?» було з'ясовано, що для переважної більшості респондентів достатній рівень розвитку громади забезпечує наявність робочих місць з конкурентоздатним рівнем оплати, надання якісних послуг та формування кондицій для цікавого дозвілля, а також відповіді про зв'язок економічного рівня розвитку громади пов'язують з можливістю «...піти в гарний парк, отримати доступні послуги».

Отже, у свідомості респондентів рівень ефективності економічного управління співвідноситься зі зручністю побутових аспектів життя, однак не співвідноситься з обсягом фінансування особливо вразливих категорій громадян. В результаті опитування встановлено низький ступінь довіри громадян до можливості впливу на процес фінансування витрат громади, низький рівень зацікавленості та не значне бажання брати участь у бюджетуванні.

Для оцінки перспектив підвищення якості роботи органів місцевого самоврядування важливими є результати відповіді на питання Блоку «Підвищення якості послуг». При дослі-

дженні відповідей на запитання «Якими є основні проблеми/виклики в системі надання соціальних послуг? Які, на вашу думку, шляхи вирішення таких проблем?» можна відзначити, що, у роботі соціального працівника переважають напрями діяльності, пов'язані з переорієнтацією асоціальних груп чи деяких їх членів у просоціальні, і робота вимагає значних фізичних та моральних зусиль, виявлено незацікавленість соціальних працівників в своїй роботі, а також до основних проблем відносять низький рівень престижності такої роду діяльності. Респондентами зазначили, що у ході їх професійної діяльності має місце намагання не братись за вирішення проблем, з причин, пов'язаних з потребою формувати складні звіти за результатами виконаної роботи.

Однією з прогалин законодавства є відсутність затверджених стандартів якості соціальних послуг, що унеможлиблює імплементації ефективної системи моніторингу, контролю та оцінювання якості соціальних послуг. Респонденти зазначили, що для вирішення існуючих проблем необхідне введення системи оцінки послуг, підвищення ресурсної бази їх надання, зменшення кількості та спрощення звітів про роботу соціальних працівників.

Відповідаючи на запитання «Які соціальні послуги є найбільш складними з точки зору організації їх надання? В чому полягають такі складності?» респонденти зазначають, що найбільш незрозумілими є послуги стосовно допомоги нематеріального характеру, а також такі, що передбачають участь представників громадськості у слуханнях, застосування технічних процедур тощо. Відзначено, що не розроблено чіткий і зрозумілий порядок дій потенційних отримувачів послуг, саме тому їх одержання ускладнено.

Основною частиною дослідження є відповіді на запитання Блоку «Соціальні очікування від сім'ї». Значна чисельність респондентів на питання «Який, на Вашу думку, має бути економічний стан «благополучної» родини?» зазначили, що родиною з достатнім рівнем благополуччя можна назвати таку, яка покриває власні потреби, не вдаючись до позик, іншою відповіддю є те що, члени сім'ї є працюючими.

На запитання «Як, на Вашу думку, впливає соціальний статус дорослих на всю родину? (наприклад на підставі релігії, економічної зайнятості, кількості сімей в родині)? Чому це важливо для громади?» респонденти відзначили більше негативних прикладів ознак соціального статусу, ніж позитивних. Зустрічалися твердження щодо того, що родини, які мають проблеми – виховують таких же дітей. Однією з проблем, що стосуються соціального статусу когось з членів родини, є цькування через стереотипи.

Майже всі учасники на запитання «Яку роль громада має брати на себе у забезпеченні

базових потреб родини?» відповіли, що фінансово людина має забезпечувати себе сама, а держава тільки формує місце для роботи, надаючи можливість людині працювати, також державні органи повинні забезпечити в обов'язковому порядку освіту та медицину.

Четвертим запитанням даного блоку є «Чи важливо, щоб представники різних професій (вчитель, продавець, представник органу влади) взаємодіяли з різними представниками громади? якщо так, то чому?» Відповідаючи на дане запитання, респонденти відзначили, що даний аспект є важливим і необхідним, адже у осіб, які потребують підтримки, це дає відчуття наявності опори та зацікавленості громади в житті кожної сім'ї, при чому сім'я відчуває свою значимість і приналежність до громади.

Учасники дослідження відповідали на запитання «Чи важливо, щоб представники сім'ї брали участь у публічних заходах, які проходять в громаді? Яка роль – учасника, організатора, партнера, спонсора, – для Вас є важливішою і чому?». Найпопулярнішою відповіддю на дане питання було чітке позитивне відношення до даної участі, при цьому більшість респондентів зазначила, що роль представником громади не є важливою, а головною функцією участі громади у публічних заходах визначено комунікаційну, що суттєво полегшить формування нових соціальних зв'язків.

Отже, найважливішим аспектом у становленні та розвитку спроможної громади є формування бачення її майбутнього із рівним доступом до послуг, високою якістю життя та комфортними і безпечними умовами проживання, де у зв'язку із цим зростає роль і значення стратегічного управління на рівні громади [9, с. 90]. Водночас, щоб громада стала успішною, стратегічне управління повинно стати щоденним методом її діяльності, навіть способом її життєдіяльності. Одним із пріоритетних завдань після об'єднання громади є розробка стратегії її розвитку [10, с. 4].

Розробку ефективної стратегії діяльності громади не можна повноцінно застосовувати на етапі створення перших громад в Україні. Основною проблематикою являється, те що у новостворюваних громад, відсутня «історія» стосовно результативності діяльності, через що важко відстежити поведінку громади як територіальної соціально-економічної системи за попередні періоди, а період ідентифікації базових умов, котрі мають вагомий вплив на подальшу суб'єктність громад, триватиме упродовж 2022–2024 рр. [11, с. 20].

Однією з визначальних поточних проблем розвитку громад являється тенденція до забезпечення соціального розвитку та реалізацію проектів місцевого значення тільки за рахунок бюджетних коштів [12, с. 236].

Тому фінансування сфери соціальних послуг та проектів залишається в незадовільному стані, оскільки на даному етапі головним джерелом фінансування стосовно надання соціальних послуг являється місцевий бюджет. Так, 85,5 % наданої територіальними центрами соціального обслуговування грошової та натуральної допомоги були профінансовані за рахунок місцевих бюджетів і тільки 15,4 % – із позабюджетних коштів [13].

Місцева влада майже не застосовує різні механізми фінансування вирішення соціальних проблем громади, окрім бюджетних коштів різних рівнів. Поза увагою посадовців залишається використання різного роду інструментів фандрейзингу для залучення позабюджетних коштів, наприклад тих, якими володіють негромадські організації. Застосовуючи дані інструменти, місцева влада може значно розширити можливості для імплементації необхідних програм та проектів у соціальній сфері, тому в ідеалі фандрейзинг повинен використовуватися системно.

Ще одним важливим чинником, який гальмує розвиток системи надання соціальних послуг у громад, являється низький рівень співпраці між місцевою владою сусідніх громад, недостатнє усвідомлення перспективи від спільного розв'язання проблеми, що постає перед двома або й більше громадами, та ефективності такого способу співробітництва. Прийнятий у 2014 р. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» забезпечив правові рамки для взаємодії громад з метою організаційного та інституційного забезпечення територіального розвитку. Тому кооперація громад має також проявлятися у сфері фандрейзингу, участі в програмах міжнародних організацій, оскільки це є ефективним способом для залучення додаткових фінансів на розв'язання спільних для громад проблем у межах спільних місцевих проектів [14, с. 104].

Висновки. Враховуючи результати дослідження, можемо підсумувати, що чинники залученості громади до соціальної підтримки сімей, визначаються від спроможності ОТГ, в якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів громади, а саме стосовно соціальної підтримки сімей. Одним із стратегічних завдань ОТГ є забезпечення інноваційного розвитку територіальної громади. В цілому, ефективна реалізація управління діяльністю ОТГ з-за кондицій соціальної підтримки сімей, виявляється в якісному поліпшенні показників безпеки і комфорту життя. Встановлено, що до чинників, які впливають на стан залученості територіальної громади до соціальної під-

тримки сімей, найбільш визначальним вважаємо чинник інновативності їх середовища.

Сучасне впровадження реформи надання соціальних послуг також тісно пов'язане з децентралізацією влади, що створює нові можливості для місцевої влади в покращенні системи надання соціальних послуг у громаді, щодо соціальної підтримки сімей. Однак існують труднощі у фінансуванні розвитку системи надання соціальних послуг, а також неспроможність місцевої влади залучати додаткові позабюджетні кошти. Водночас використання нових механізмів фінансування та активізація співробітництва матиме позитивні економічно-соціальні ефекти, що у сукупності сприяє удосконаленню системи управління на місцевому та державному рівнях.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для розробки стратегії діяльності територіальних громад, що дасть змогу стимулювати інноваційну діяльність та підвищити рівень надання послуг населенню, сприятиме соціальній підтримці сімей та покращить наявну інфраструктуру, завдяки співпраці та взаємній вигоді від реалізації проектів місцевого значення ОТГ.

Перспективи дослідження. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці новітніх підходів для вирішення проблеми залученості громади до соціальної підтримки сімей. Процес залученості громади до соціальної підтримки сімей стане предметом подальших наукових досліджень. Вважаємо, що дослідження чинників залученості громади до соціальної підтримки сімей дозволить спрямувати зусилля законодавців на подальше вдосконалення даного правового інституту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
3. Аксютіна Ю. В. Технологія фандрейзингу в діяльності територіального общественного самоуправления по реализации социально значимых проектов (опыт города Перми). *Соврем. город: власть, упр., экономика*. 2017. Т. 1. С. 250–259.
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
5. Наказ М. С. П. Методичні рекомендації щодо діяльності об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей. 2017. URL: <http://www.msp.gov.ua/timeline/Decentralizaciya-vladi-.html>

6. Методичні рекомендації щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення. 2016. URL: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=186204&cat_id=107177
7. Батанов О. В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001.
8. Слосанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи : монографія / за наук. ред. д-ра пед. наук, проф. В. А. Поліщук. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2018. 382 с.
9. Успішна територіальна громада: будуємо разом / М. Бриль, О. Врублевський, О. Данчева [та ін.]. Харків : Фактор, 2018. 128 с.
10. Архипенко І. М. Стратегічне управління розвитком об'єднаних територіальних громад. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2019. Вип. 2(22). С. 1–10.
11. Хірівський Р., Бернацька І., Брух О., Мітюшкіна Х. Методологічні аспекти стратегічного планування у контексті розвитку об'єднаних територіальних громад України. *Аграрна економіка*. 2019. Т. 12. № 3-4. С. 17–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ae_2019_12_3-4_4
12. Sydor I., Skoblyak T. Fundraising in Ukraine: essence and prospects of development. Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації : збірник тез IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Хмельницький, 20 вересня 2019 року) / за заг. ред. д. е. н., проф. Синчака В. П. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. С. 235–237.
13. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
14. Ковязіна К. О. Актуальний стан системи надання соціальних послуг: що дають реформи? *Стратегічні пріоритети*. 2018. № 3-4. С. 100–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2018_3-4_13